

1. aklamácia (?)

- zjavné a spontánne vyjadrenie súhlasu a nesúhlasu
- je prejavom bezprost. priamej demokracie

2. aktívne volebné právo

- právo voliča na výber medzi kandidátmi, stranami
- je všeobecné alebo obmedzené

3. cenzus (?)

- za akých podmienok môže človek voliť, alebo byť volený
(..spôsobilosť na právne úkony, majetkový, pohlavia, zamestnania)

4. demokracia (gr. - vláda ľudu)

- princíp rovnosti občanov, ktorý sú zdrojom št. moci
- je to štátna forma založená na systéme slobody a poriadku

5. doplňov. voľby

- konajú sa v prípade zániku mandátu počas volebného obdobia zastupiteľského zboru

6. federácia

- forma zloz. štátu, ktorý sa skladá z dvoch al. viacej štátnych útvarov spojených do väčšieho celku
- výkon štátnej moci je rozdelený medzi ústredné orgány a org. členských štátov federácie

7. forma štátu

...

8. forma vlády

- štrukt. najv. štátnych orgánov, spôsob ich tvorenia, vzťahy medzi nimi

9. forma štátneho zriadenia

- štrukt. štátu, organizov. územia a obchodu (?)
- princípy vzťahov medzi štátom - celkom a jeho časťami

10. frakcia

- členovia zastupiteľského zboru sa združujú do politických frakcií alebo v rámci 1 hnutia - viac frakcií - protichodné

11. funkčné obdobie

- doba, v ktorej ustanovená osoba má právo a povinnosť vykonávať svoju funkciu

12. hlasovanie

- je prejavom priamej, bezprostrednej demokracie
- hlasuje sa verejne, ex. právo a povinnosť hlasovať

13. mpuat (?) mandát

- člen zastupiteľského zboru je viazaný pri výkone svojho mandátu príkazmi svojich voličov
- je za svoju činnosť zodpovedný, je nimi kontrolovaný a odvolateľný

14. inelegibilita

- nezvoliteľnosť, buď pre nesplnenie podmienok pasív. voleb. práva, alebo z iných dôvodov - nekompatibilita

15. nekompatibilita

- nezlučiteľnosť urč. funkcií
- zamedzuje sa zneužitiu funkcie a členstva v org. Z, V, S moci

16. jednot. štát

- jeho časti netvorí štát. útvary
- delí sa len na admin.-teritoriálne útvary - 1 ústava...

17. koalícia

- združ. 2 a viac strán a hnutí v prípade neschopnosti jednotl. polit. strán prevziať V. moc
- krátkodobé, dlhodobé

18. kombinov. volebný systém

- spoj. väčš. a pomerného zastúpenia
- volič dá hlas strane a aj kandidátovi
- volenie v menš. volebných obvodoch - voliči sa sústr. na menej strán

19. konfederácie

- štáty sa spoja za nejakým účelom (spol. obrana a pod.)
- zachovanie si svoj. suverenity, spoločná ústava (ako EU)

20. kvórum

- stanovený minimálny počet prítomných členov kolektív. orgánu, najmä zastupiteľ. zboru a najm. počet hlasov požadovaný na platnosť uznesenia (2/3, 3/4, 3/5)

21. legalita

- súvisí s „právnym štátom“
- zákonosť - spôs. vládnutia, pri kt. sa funkcie štátu a vzťahy obč. spoločenstva voči štátu uskutočňujú na základe práva. Aspekty:
1) legitímny 2) aplikačný

- 1) Požad. tvorby kvalít. a účín. práva, právnu normu môže vydať len ten orgán, ktorý je zákonom poverený. Norma ostáva v platnosti aj pri zmene zákonodárneho orgánu.
- 2) Každý je povinný dodržiavať právo, je stíhaný zákonom ak ho poruší. Štát právo mení, no neporušuje.

22. legitimita

- to, čo je legitímne, je spoloč. prijímané
- politická legitimita - kvalita toho, čo by malo byť podľa občanov vnútorným vlastníctvom politického režimu.

- a) teoret. legitimita: odvodzovanie polit. moci od Boha
- b) tradičná legitimita: veríme tomu, čomu predkovia
- c) racionálna legitimita: spojenie s moderným štátom, kde sa moc opiera o profesion. ľudí
- d) charizmatická leg.: plebiscit - charizmatický vládca

23. Listina základných práv a slobôd

- za existencie ČSFR bola schvál. Feder. zhromaždením - Zák. 23/1991 - 9.1.
- vychádza zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv (OSN), KBSE
- má 2 časti: 1- Ústavné zákony 2- vlastné textové listiny (preambula a 6 hláv)
- platnosť od 8. 2. 1991

24. Lobby

- záujm. skupina, ktorá ovplyvňuje zákonodarcu, ministerstvá

25. ľavica

- obhajoba nižších a stredných vrstiev ob., presadzovanie soc. rovnosti, rovnocenn. foriem vlastníctva, stavia sa kolektív
- zásahy do hospodárskej politiky (soc.-dem., soc., radik., strana zelených (?) a pod...)

26. Mandát

- prostredníctvom volieb sa poslanec zmocní vykonáv. funkcie v parlamente
- platnosť overovaná mandátnym výborom

27. Manifest. hlasov

- zjavné vyjadrenie, koho budem voliť - smeruje k ovplyvn. ostatných u nás (1954 - 1986)

28. Miestne voľby

- spôsob tvorby miestnej samosprávy
- stranické príslušenstvo má menšiu úlohu ako dobré meno kandidáta - šanca pre nezávislých kandidátov

29. Ministerstvá

- monokrat. ústred. orgány št. správy, na čele kt. je minister
- riadia urč. odvetvie št. správy (hospodárstvo, sociálno-kultúrna sféra, zdravotníctvo, administratívu, politiku ...)

30. Ministerstvá SR

- MH hospodárstva
- MPSVR práce, soc. vecí a rodiny
- MŽP životného prostredia
- MSP správy a privatizácie
- MDPT dopravy, pošt a telekomunikácií
- MP pôdohospodárstva
- MŠV školstva a vedy
- MK kultúry

MZ zdravotníctva
MV vnútra
MS spravodlivosti
MV..P výstavby a ...(?) prác

- zakotvené je aj v Listine ZPS (zákl. práv a slobôd), včlenené do Ústavy SR

31. Monitoring

- sledovanie, zaznamenávanie funkcií, alebo správania jednotl., skupiny, s cieľom zislovať ich stav

32. Národ

- hist. tvor. spoločenstvo ľudí, spojených spol. jazykom, územím, hospod., kultúrou a vedomím vlastnej existencie ako národa
- je subjektom medzinárodn. života

33. Národn. menšina

- časť národa, ktorý sa ocitol na území iného národa
- politicky a ekonomicky sa prispôsob. novému prostrediu
- možno ju použ. na rozbitie štátu, v kt. žije (Nemci pred zač. 2 sv. vojny)

34. NR SR

- 5 hlava ústavy
- jedin. úst. aj zákonodarný orgán
- najväčší orgán št. moci a najv. zastupiteľský orgán
- reprezentuje suverenity SR

Pôsobnosť:
a) v zákonodarnej oblasti
b) v kreač.(?) oblasti
c) kontrola vo vzťahu org., kt. tvorí
d) vnútorná, zahraničná politika

Má: predsedu, podpredsedov, výbory, komisie (overovatelia)

35. Nepriame voľby

- občan sa priamo nezúč. na výbere osoby

36. Nové voľby (dodatčné, 2. kolo)

- ak sa na voľbách nezúč. nadpolovičná väčšina
- ak sa nekonali voľby podľa právnych predpisov
- ak kandidát nezískal väčšinu, alebo rovnako..

37. Občan

- príslušník štátu, jeho postavenie (práv. a polit.) určuje štát ústavou a zákonmi

38. Obč. spoloč.

- jej podst. bolo zrušenie politick. nerovnosti ľudí - z dedičn. privil., pozíč. priv., majet. priv.
- charakter. ju garant. obč. práv

39. Opcia

- forma priamej demokracie
- predst. rozhodov. osoby o svojej príslu. k štátu ('45 - Zakarp. Ukraj.)

40. Opozícia

- má char. všeobecn. nesúhlasu
- jej cieľom je zmena vlády
- je dôlež. znakom politickej demokracie

41. Osobnosť

- sebaregul. systém (jednota individ. črt, vlastností, temperamentu, jedinca v interakcii s prostredím) - adapt. jedinca na prostredie
- jednotlivec vedomí i svojho JA, disponuj. slob. voľbou, je zodpov. za svoje konanie

42. Parlament

- zákonodarný orgán štátnej moci
- máva 1, al. 2 komory., môže vydávať zákony

43. Pasívne volebné právo

- posudzujeme ho z rôznych hľadísk: rozsah, voľnosť, vykon. voľby

44. Petič. právo

- zákl. občianske právo
- v širšom slova zmysle: žalob. právo
- v užšom sl. zmysle: obč. sa obracajú s návrhmi, podnetmi, sťažnosťami na zastup. orgán štátu
- právna úprava: ako zostav. petíciu, podmienky pripojenia sa občanov

45. Plebiscit

- forma priamej demokracie, rozhodov. obč. o štáto-právnych otázkach: oddel., osamostatnenie národov..

46. Politická elita

- stabilizujúca skupina jednotlivcov s vysok. postavením

47. Politická kultúra

- súbor prístupov, presvedč. a pravidiel. kt. sa riadi polit. systém
- opoz. voči pol. racional. (?)

48. Politická strana

- združenie osôb, kt. spája rovnaký polit. zámer, predst. o usporiadaní spoločnosti a realiz. moci

49. Politické hnutie

- voľnejšie zoskupenie osôb so spoloč. záujmom
- nie je zamer. na získanie politickej moci, nemá stabil. program, ale súbor cieľov
- môže transt. (?) polit. strany

50. Politický režim

- kvalitat. urč. polit. systém
- určuje ho charakter ústavy, má stabiliz.....(?)
- je to súhrn metód, kt. vládna strana uplatňuje moc v spol.

51. Politický systém

- štrukturov. usporiadanie komponentov politiky
- v centre je ústava a tvorca ústavy - tvoria ho:
- štát, štrukt., polit. strany, ústava a zákony, nátlakové a obch. združenia, občania, armáda

52. Polit. pluralizmus

- odvod. od existencie viac. strán

53. Politika

- súperenie o moc v štáte, je to činnosť, kt. obsahom je presadzov. mocenských, ekonomických, sociálnych, kultúrnych záujmov skupín v štáte

54. Populizmus

- odvolávanie sa na „vôľu ľudu“, v jeho progr. sú sľuby, že budú vyriešené najnaliehavejšie problémy
- populistický politici sa obracajú na ľudí
- majú dob.(dobivačnú ?) rétoriku, kritizujú vládu, hovoria to, čo chcú ľudia počuť

55. Povinnosť občana

- nutnosť splniť požiadavku právneho poriadku, kt. vyjadruje záujmy celej spoločn. a kt. vyplnenie zabezpečuje na druhej strane právo

56. Poslanec

- zástupca občanov, kt. ich reprezent. v zastup. orgáne

57. Pravica

- konzerv. časť polit. strán, kresťansko - demokratické, liberálne...
- odmieta kolekt., presadzuje (?) slabš. jednotlivcov, súkr. vlastníctvo a slob. podnikanie, dedic. práva, konzerv. predst. o obč. spoločnosti

58. Právo

- súhrn pravidiel správ. sa, kt. sú stanov. štátom a sú donucované
- objektívne: súhrn všeob. závaz. pravidiel správania sa
- subjektívne: súhrn oprávn. správ. sa spôs., kt. je dané obj. právom

59. Právo občana

- možnosť uskutoč., neuskutočňov. činností na zákl. práv. poriadku

60. Právne vedomie

- súhrn poznatkov ľudí o práve (3 členenia)
a) vedomie a predstavy ľudí o platnom práve
b) hodnotenie práva
c) postoj k právu
- u nás platí - neznalosť zákona neospravedlňuje

61. Právny štát

- Ústava - 1 článok, bezvýnimočné prvenstvo (?) zákona, kt. zaväzuje vš. št. orgány, teda i zákonodarn. zbor
- ak má byť štát právnym štátom, musí byť presne definovaný
- právny poriadok musí obsahov. garancie proti porušov. práv, rozsah, prostr. a medze jeho aktivity, aj sféru slob. občanov

62. Preambula

- vyzdvihov. kultúrnych a polit. dedič. predkov
- má proklamovať a interp.(?) význam
- zdôrazňuje prirodz. právo národov na sebaurčenie

63. Preferencia

- prednosť, záujem o niečo, spôsob výberu

64. Prezident SR

- indiv. hlava štátu (6. hlava - 1. od.), nie je zodpovedný NR SR

65. Priama demokracia

- referendum, plebiscit, opcia
- bezprostredná, možnosť občan. bezprost. štátomocensky rozhodovať
- v súčasnosti je len ako dopl. zastup. demokraciu

66. Priamosť volebného práva

- volič dá svoj hlas kandidátovi
- Rovnosť: hlasy voličov majú rovnakú váhu
- Tajnosť: volič slob. prejaví svoju vôľu
- Všeobecnosť: každý má právo voliť a byť volený bez ohľadu na rasu

67. Primátor

- starosta veľkých miest

68. Program

- myslíme politický
- 1) stranický: súhrn cieľov, kt. chce polit. strana dosiahnuť
- 2) volebný: vytýčenie cieľov, kt. chce strana dosiahnuť v prípade víťazstva - predvolebné sľuby

69. Prokuratúra SR

- 8 hlava, chráni práva a zákonom schválené záujmy fyzických a práv. osôb v štáte
- vykonáva dohľad nad zachov. zákonov - súdmi
- na čele je generálny prokurátor
- monokratizmus - prokuratúra je individuálny orgán
- podáva protest proti tomu, kto porušuje zákon
- podáva aj upozornenie - predchádz. porušov. zákona

Zásada nezávislosti - svoje úlohy plní týmito prostriedkami:

- a) dozor nad zákonmi
- b) trest. stíhaných osôb
- c) dozor nad postup. súdov
- d) dozor nad zákonnosťou vo väzbe,.....

- plní funkciu žalobcu, všeobecného dozoru
- v SR je gen. prokurátorom..... (bývalý - Hanzel)
- generálna prokuratúra - hlavná vojenská prokuratúra, krajská prokuratúra, vyššia vojenská p., okresná prokuratúra, vojen. obvodná prokuratúra
- generálny prokurátor je zodpovedný NR SR, zastupuje ho námestník, prostredníctvom kt. riadi vojenskú prokuratúru

70. Referendum

- pri demokrat. rozhodovaní občanov o - ústavno-politických otázkach, zákonných otázkach

71. Republika

- forma vl., v kt. exist. najv. št. orgány Z, V, S - moci

72. Rovnosť volebného práva

- hlasy voličov majú rovn. váhu
- na každý mandát prip. rovn. počet voličov

73. Slobodné voľby

- významn. súčasť nep. demokracie
- sloboda uchádzania sa o podporu voličov, sloboda vybrať si z viac. polit. alternatív

74. Samospráva obce

- samostatn. rozhodovanie a uskutočň. úkonov, kt. súvisia so správou obce a jej majetku
- koná sa na: zhromažď. obyv., miestn. referátoch, prostredníctvom orgánov obce

75. Súdny

- rozhodovanie trestných a občianskych vecí na základe zákona a práv. vedomia sudcov - vynášanie rozsudku, trestov ap.

76. Súdny SR

- v SR výkon súdnictva - nezávislé a nestranné súdy
- tvoria jednotlivú sústavu - všeobecne.
- rozhodov. v senátoch, sudcovia sú nezáv. a viazaný len zákonom

Rozsudky: v mene SR a verejne

Zloženie: najv. súd SR - krajský, okresný, vyšší vojenský súd - vojenské obvodové súdy

77. Suverenita

- zvrchovaná politická moc v štáte
- nepremičanlivosť, ne..... (3x ?) ľudského práva

78. Štát a spoločnosť

- skup. ľudí s vlastn. mocensk. systém., relatívne nezávislými na mocensk. syst. iných skupín
- štát je riad. mocensk. systém spol.

79. Štátna moc

- druh verej. moci, vzniká keď vzniká štát
- nositeľmi štátnej moci sa stali subjekty: kňazy, pisári, predst. rodu, kmeňa,...
- v dnešnom polit. systéme št. moci vyrastá zo spoločnosti a je spoločensky zodpovedná (š.m.)

80. Štátn. občianstvo

- právny záväzok medzi štátom a občanmi štátu
- občan je zdroj. polit. moci, suveren., syst.

81. Štátne územie

- zem. povrch, vody, osoby, veci,...

82. Tajnosť hlasov

- volič má slob. prejav. sv. vôľu

83. Ústava

- základný zákon štátu - má najväčšiu právnu silu

84. Ústava SR

- schválená 1. 9. 1992, podpísaná 3. 9. 1992 na hrade
- činnosť nadobudla dňom vyhlásenia 1. 10. 1992, 1. 1. 1993 - SR

SR má: 58 veľvyslanectiev, 6 misií, 5 gener. konzulátov

85. Ústava SR - štruktúra

- preambula + 9 hláv - 156 článkov

86. Ústava SR - demok. princípy

- Princíp: na sebaurčenie rovnoprávn. národa ochrany práv národnostn. menších a etnických skupín právneho štátu suverenity ľudu zvrchovanosti obč. (tripartitného) 3 - delen. št. moci rovnosti a nedotknuteľnosti vlastníctva zvrchovanosti zákona nedotkn. a univerzáln. charakteru LP (ľudských práv _?) priority medzinárodno-právnych noriem osobit. práv. ochrany zákon. práv a slobôd

87. Tri novely ÚSR

- I. - (244 / 98) prezid. volí NR SR na návrh minim. 8 poslancov, ak nie je prezident, jeho právomoc sa presúva na predsedu NR
- II. - (9 / 99) zavedená priama voľba prezidenta, možnosť ho odvolať
- III.- (90 / 2001) VEĽKÁ NOVELA - 23. 2. 2001 schválenie, platnosť - 17. 3. 2001, účinnosť od 1. 7. 01 okrem niektorých článkov - 1. 1. 2002

Chyba - návrh nebol predložený na verejn. všeobecn. diskusiu.

Publikovaná pod 90 / 2001

1. čl.: jadro zmeny (?)
2. čl.: pred. v NR - vyhl. úplné znenie
3. čl.: zakotv. účinnosť

- 1.hlava - čo sa týka Európsk. spoloč. - význam má čl. 7
- 2.hlava - z 24 na 48 hodín pri zadržaní (72 hod. - závažné (?))
 - neobsahuje zakáz. vydania nášho občana do cudziny
 - zakotv. brannú povinnosť, cudzinci môžu voliť / byť volení
 - ochrana životného prostredia
- 3.hlava - Národná banka SR je nezávislá, rozšír. sa právomoc NKÚ
- 4.hlava - nová územná samospráva
- 5.hlava - obmedzujúca imunitu poslancov, môže sa voliť a odvol. preds. a podpr. NKÚ, 3 člen. Súdnej rady SR, referendum,.
- 6.hlava - rozšír. aj zúženie právomocí prezidenta a vlády
- 7.hlava - rozšír. aj zúženie právomocí ÚS - kontrola ústavnosti
 - 10 - 13 ústavn. sudcov 7 - 12 rokov
 - nová inštitúcia - súd. samospráva
- 8.hlava - ombudsman
- 9.hlava - 2. nové články - sudcovia a medzinár. zmluva o LP a S.

88. Ústavný súd SR

- jeho existencia je zákł. predpokladom a podmienkou na budovanie právneho štátu, rozhoduje o:

- 1) súlade zákonov, nariadení vlády, predp. ministerstiev, nariadení orgánov územných samospráv, miest. orgánoch štátnej správy - s ústavou, zákonmi... - aj medzinárodné zmluvy
- 2) sporoch medzi org. št. správy
- 3) sťažnostiach proti právoplatnosti rozhodnutí
- 4) ...(presný (?)) výklad ústavných zákonov
- 5) overenie mandátu poslanca NR SR, ústavn., zákon. volieb
- 6) sťažn. proti výsledku referenda
- 7) o rozpust. polit. strany, či je v zhode so zákonmi
- 8) o obžalov. NR SR proti prehid.(?) vo veci vlastizrady

- môže začať konať, ak podá návrh: 1/5 poslancov, prezident, vláda, súd, generálny prokurátor, občan
- sídlom ÚSSR sú Košice

89. Väčšinová volebná sústava

- menšina sa má podriaďiť väčšine, mandát získa ten, kto má väčšinu hlasov

1. kolo: obsah. väčš. + 1 hl.
2. kolo: rel.(relatívne, / vl. vlastné (??)) jednomand. volebn. obvody, nevýhodat malých strán

90. Verejné hlasovanie (aklamácia)

- zjav. vyjadrenie vôle v podobe súhlasu / nesúhl., priama demokracia

91. Vláda SR

- 6. hlava - najv. výkonný orgán, zodpovedá NR SR,
- rozhoduje o:
- návrhoch zákonov, nariadeniach vlády, programe vlády, štátnom rozpočte, medzinárodných zmluvách SR, vnútroštátnej a zahraničnej politike, udelení amnestie,.. - rokuje o nich v zbere

92. Volebná sústava

- súhrn právnych predpisov, metód a spôsobov uprav. prípravu a priebeh volieb
- ex. väč., pomer zastúp., kombinovaná

93. Voleb. sústava pomer. zastúpenia

- proporcionál
- sústava.....(?)
- územie SR - jeden obvod

94. Volebné právo

- aktívne a pasívne
- viac, či menej demokrat.

95. Voľný mandát

- slobodný mandát, člen zastupit. zboru koná len podľa sv. najlepšieho svedomia a vedomia,
- nie je viazaný príkazmi od voličov

96. Všeobecnosť volebn. práva

- každý má právo voliť a byť volený bez ohľadu na rasu, vek, pohlavie, vieru ap.

97. Vyšší územný celok

- samosprávny kraj

98. Zákon

- osobit. forma prejavu vôle zákonodarcu, kt. predstav. akt. zvrchovan. moci v štáte a kt. št. moc poskytuje(?) za cieľom jej zachovania

99. Zastupiteľ. demokracia

- nepriama, akt. pomocou volen. zástupcov - sú zdrojom moci

100. Zložený štát

- jeho časti sú št. útvary - federácia, konfederácia, únia